Ч. 220 (13.168). Львів, середа 5. жовтня 1932.

Poсztowa opłata za łaczono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10. II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр.. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Значіння української заокеанської еміґрації.

(Допис з Америки.)

Ню-Йорк, 15. вересня 1932.

Коли хтось нас за щось має, то й ми повинні себе самих відповідно оцінювати. Українська еміґрація в Злучених Державах може недоцінює своєї ролі для української справи так, як напр. себе цінили чехи, ірляндці, поляки або хоч би й наші підкарпатські земляки, заки їх стара батьківщина дістала свободу. Велика війна показала, що серед іншого укладу політичних відносин заокеанська еміґрація могла була сповнити величезну, просто епохальну, ролю в житті нашого народу. Навіть тепер ніхто не знає, як виглядала би Галицька Земля по осінніх подіях із 1930 р., якби так не було відомого відгомону й велитенського зриву енерґії українців в Америці. А якби так було сталося, як у деяких хвилях у часі світової війни здавалося, що в Европі не буде ні клаптика землі, де можна буде серед українського народу пропагувати українські ідеали, то еміґрація, з конечности, була би мусіла переховувати в себе, хоч через якийсь час, українські культурні цінности. Коли тепер леліємо надії на краще майбутнє, то чому не приготовляти еміґрації на можливу працю, яка її може припасти в участи. З цього погляду кожний свідомий українець має інтерес знати, що представляє собою еміґрація і як велике її значіння в загально народній силі. Тому саме треба подавати точно стан еміґрації до відома українського загалу в цілому світі, хоч би це декому не подобалося.

Крім того приходить час повоєнного і пореволюційного обрахунку. Ми розбираємо совісно наші добрі і відємні сторони. По кожній битві ґенерали й інші стратеґіки відбувають конференції й висловлюють свої помічення. Шукають похибок, щоби виключити їх при можливій слідуючій стрічі. У Галичині видають мемуари. В нас, на еміґрації, нема кому того зробити, може тому, що ніхто не почувається до обовязку, а може не доцінює ваги цього, що тут діялося. Може нема й гроша.

А чейже ті минулі події не такі марні, як дехто думає. Може саме вони такі далекосяглі, що аж будучі покоління їх зрозуміють, коли їх не розуміє сучасне покоління. Підписаний дуже докладно застановлявся, напр., над причинами просто екстермінаційної політики старої, царської й нової, більшовицької Росії до українського руху в Америці і може завважити, що ця Росія просто дрожить перед кожною скоординованою акцією українського громадянства, хоч би ця акція була лише чисто культурна, релігійна, або політична і звернена навіть проти хвилевих ворогів самої Росії.

Аж в очі вдаряє такий випадок: Коли один з перших піонірів в українській еміґрації, о. Григорій Грушка, заложив тепер істнуючу ґазету „Свободу“ в Джерзи Ситі, дня 15. вересня, 1893 р., на нього звернула увагу російська православна місія і всіми силами старалася дістати його на свій бік. Це мав бути талановитий чоловік але дуже нещасливий в родинному житті. Про це будуть знати наші громадяни з Тернополя й Бродів. Отже цього, сьогодні вже покійного о. Грушку, вкінці перемовила рос. місія на свій бік, і він почав в квітні 1897 р. видавати русофільсько-православну ґазету „Свѣтъ“. Відоме зі шкільної лектури кожному українцеві, що в Росії вийшов царський указ в квітні 1876 р. про заборону української мови. Ця заборона обовязувала „русских“ в цілому світі. Отже й в Америці не вільно було москалям видавати ґазет по українськи, хоч би для російської пропаґанди. Коли-ж показалося, що для галицьких українців в Америці треба писати по українськи, російська православна місія вистаралася, що заходами „Святейшаво Синода“ в Петербурзі вийшов дозвіл на видавання в Америці ґазети українською мовою для московщення українців. Цей дозвіл оголошено в 5 числі „Свѣта“ з 1898 р. Він звучить так: „Іздавать газету „Свѣтъ“ на малорусском языке разрешено Указом Святейшаво Правительствующаво Синода от 27. Ноября 1897 г. за Но. 6570“.

Отже мусіла це бути аж якась велика державна конечність, коли царська Росія зломила один із своїх основних указів, щоби зловити... миш. Видко, ця миш мусіла бути важною, коли задля неї порушено основами імперії, що володіє половиною світа.

Коли після війни американські українці, головно в Ню-Йорку, вели дуже енерґійну пропаґанду проти мілітарної окупації українських земель із заходу 1921—1922 р., то американські більшовики мобілізували всі свої сили із незвичайним завзяттям, щоби лише розбити всякий проблеск зединення українських сил, хоч вістря протесту зверталося саме в іншу сторону. Бувало, що перед Українським Народнім Домом в Ню-Йорку являлися тисячі більшовиків, щоби лише розбити українське віче в Народньому Домі. А коли дня 15. березня 1930 р. нюйорські українці влаштували протест проти арешту українських патріотів у Харкові і в тій ціли вийшли на знану в Америці Пяту Евеню, де міститься бюро більшовицької торговельної аґенції „Амторгу“, то неначе зпід землі явилася ватага громилів, які почали просто бити українських демонстрантів. — Таксамо літами виходить в Ню Йорку більшовицький щоденник в українській мові, хоч загально відомо, що на видавання такого часопису потрібно грошей, а їх більшовики-українці не можуть зложити. Цей часопис ніколи одним словечком не скритикує совітських комісарів, а кожного українського патріота, що вмирає за українську справу, представляє як простого розбишаку. Отже сліпий може бачити, що Москва дає добрі гроші на таку „роботу“.

Слідна тепер провокація вже й інших наших „приятелів“, хоч і в іншій формі.

На підставі вище сказаного треба прийти до висновку, що українська заокеанська еміґрація є для когось небезпечною, бо той „хтось“ аж такі дива творить проти неї. А як вона небезпечна для ворога, то, видко, вона цінна для свого народу.

Коли ми дійшли до цього висновку, то само собою виринає питання: Чи провідники української еміґрації розуміють свої завдання перед історією? Чи кожний їх крок є добре обдуманий? Чи вони почувають на собі відповідальність за те, що вони пишуть і творять? Чи те, що вони роблять, обчислене на користь української справи, чи на користь особисту, а зі шкодою для загальної справи?

Д-р Семен Демидчук.

Свято відкриття нагробника І. Франка відложене.

(Комунікат Комітету будови нагробника Іванові Франкові).

В неділю, 2. жовтня ц. р. відбулося засідання Комітету будови памятника на могилі Франка, на якому присутні приняли таку постанову:

„З уваги на те, що досі не зібрано вистарчаючої скількости фондів на викінчення нагробника, бо жертвенність громадянства змаліла і далі

„з уваги на те, що вокально-музична частина свята вимагає, як це заявили на засіданні представники співацьких і музичних установ, довшого часу для належної підготовки —

ВІДКЛАДАЄТЬСЯ СВЯТО ВІДКРИТТЯ НАГРОБНИКА АЖ ДО ТРАВНЯ 1933 Р.

ЗА КОМІТЕТ:

Інж. Ю. Мудрак, ред. В. Мудрий, ред. Д. Паліїв, д-р М. Рудницький, д-р Іл. Свєнціцький, д-р М. Стахів.

* * *

Подаючи наведену постанову Комітету до загального відома, зазначуємо від себе, що мистецька частина робіт біля нагробника виконана артистом С. Литвиненком своєчасно і в речинці. Тепер йдуть чисто технічні праці на цвинтарі, звязані з остаточним оформленням скали та монтуванням фігур. Крім цього позволяємо собі при ційже нагоді поновити апель до громадянства, щоби не скупило жертв на остаточне викінчення нагробника (потрібно ще 3.000 зол.).

—o—

Активність Скоропадського.

Варшавська „Молва“ довідується, що в Льондоні зачне в цьому місяці виходити в анґлійській мові місячник „Investigator“. Журнал буде присвячений переважно пропаґанді ідеї відорвання України від Радянщини. Гроші на видавання журналу походять з приватних джерел. Редагуватиме людина, що стоїть близько до б. гетьмана Скоропадського.

„Маслосоюз“ на нових рейках.

Пресова конференція у Краєвому Молочарському Союзі у Львові.

В суботу пополудні дирекція „Маслосоюзу“ задемонструвала перед репрезентантами поодиноких органів української преси свої дотеперішні осяги, як теж поділилась плянами на майбутнє. Більше як десяток газетних робітників мав змогу познайомитись ближче з великою й успішною працею найважнішого нашого кооперативного продуцента, з масляним промислом.

Після оглянення старої домівки, бюр, сортівні, холодільні, маґазинів і т. і., де ще з уваги на невикінчення нової ведеться праця Централі — переїхали представники преси до нового її приміщення при вул. кор. Ліщинського, що складається з двофронтового (вул. Ліщинського і Ґловацького) комплексу будинків, куди небавком мають перейти всі львівські відділи цієї великої установи. Журналісти з помітним зацікавленням оглянули поодинокі будинки та вислухали пояснень дир. Палія про їх призначення (адміністраційний 2-поверховий дім, маґазини, сортівня і холодільні — новий будинок по плянам інж. Пежанського, великий поверховий б. фабричний дім, у якому має приміститись парова молочарня й окремо гаражі для засобів льокомоції).

Відтак учасники конференції вислухали інформативних рефератів обох директорів „Маслосоюзу“. Передтим сен. Павликовський, отвираючи конференцію, підкреслив загально наші дотеперішні осяги в масляному промислі, що виявляють сьогодні більше ніж семикратну кооперативну продукцію в порівнанні з передвоєнними часами. Одначе ці осяги неповні, бо можливости розвою все ще дуже великі. Тому „Маслосоюз“ не вдоволяється дотеперішніми успіхами і намічує все нові шляхи, які довелиб його до ще кращих результатів.

Докладніше над працею „Маслосоюзу“ і над обставинами, серед яких та праця йде, зазастановився **дир. Палій** у рефераті **„Про теперішній стан кооперативного молочарства, зокрема „Маслосоюзу“.** Він вказав передовсім на те, як дуже попсувалась ситуація на масляному заграничному ринку, ілюструючи цифрами зріст експорту масла з Польщі від 1926 до 1931 року. Рік 1932 став переломовим. Ціни масла впали до найнижчого рівня, який колинебудь занотовано у продажі цього продукту. Польща з експортера масла стала імпортером (за 7 місяців ц. р. ввезла вона з Радянщини, Данії і прибалтійських держав 8 вагонів масла). Краєві ціни зрівнались із цінами закордонними, навіть із цінами, що їх осягають найкращі сорти масла в Да-

ації. Очевидно, продукція масла в Польщі впала, хлібороб зразився низькою ціною. Разом із тим зменшилась достава до кооператив. З вдоволенням підкріс дир. Палій, що спадок достави масла до наших кооператив є без порівнання менший, ніж у наших сусідів (7.2 проц. проти около 50 проц.). У районах, де демагогічні кличі не мали успіху, достава навіть зросла (Станиславівщина). Та не зважаючи на ті трудноші, на які награпляє „Маслосоюз“, фундамент його трівкий, власні його фонди сягають біля пів міліона зол. і він у дальшому веде інтенсивну організаційну, люстраційну і торговельну роботу. Нові підприємства, які „Маслосоюз“ розпочав або плянує на найближчу будучність, разом із новими організаційними засадами молочарського промислу (районові парові молочарні), дають початок новому розділові історії „Маслосоюзу“.

Про ті нові підприємства оповів зібраним журналістам **дир. Мудрик.** Референт навязав до кінцевих виводів свого попередника, до масляної продукції, що стала вихідною точкою „Маслосоюзу“. Організація цієї продукції є вже либонь на 80 проц. наладнана, а плян 160 районових молочарень сьогодні близький завершення. Досконалення якости масла теж повелось у великій мірі. В останніх 2 роках „Маслосоюз“ взявся до організації інших ділянок. а саме бриндзярства і сироварства, бажаючи заступити заграничні продукти рідними виробами.

До **бриндзярства** приступив „Маслосоюз“ уже в 1930 р. Через те, що більші полонини є в чужих руках, що голівля овець у нас примітивна, а продукція сирівця дуже слаба — організація цієї ділянки стрінула великі трудноші. Для продукування власного сирівця винаймив „Маслосоюз“ марішевську полонину. У Ворохті збудовано перерібню будзів на бриндзю, яку в 1932 р. значно поширено, так, що продукція зросла втрое. Якість власної бриндзі переросла навіть заграничну, але наразі тільки в половині покриває „Маслосоюз“ власною продукцією попит на бриндзю у його власних крамницях.

Сироварство розпочав „Маслосоюз“ від січня ц. р. під власною управою. Не втягнено туди кооператив з уваги на недостаток у них капіталу і необхідність відповідного сирівця. Сьогодні „Маслосоюз“ виробляє вже денно 70 кг. ріжних сирів, які продає у власних склепах, а саме отсі роди: едамський, трапіст, ромадур, десеровий (сметанковий) та імперіяль (свіжий сир з повного молока). Сироварство вимагає більшого грошевого вкладу, ніж масலярство, потребує теж фахової обслуги і відповідного ринку. Є надія, що „Маслосоюзові“ вдасться розвинути поважно також цю галузь промислу.

При кінці спинився дир. Мудрик біля справи **парової молочарні для Львова,** яку плянує поставити „Маслосоюз“. Будинок уже є, капітал складається і мабуть швидко вже вдасться її започаткувати.

Після рефератів розвинулась дискусія, у якій забирали голос майже всі присутні і яку доповнено потім дружньою розмовою при склянці чаю. Учасники конференції розійшлись домів з приємними думками, що „там ведеться велика праця“ і з вдоволенням, що лихоліття крізи не підірвало основ важної нашої установи, що ці основи міцні сьогодні і ще міцніші будуть завтра.

В. Н-вич.

Справа волинської кооперації перед Лігою Націй.

Українська Парляментарна Репрезентація зголосила до Секретаріяту Ліги Націй петицію у справі відношення польських адміністраційних чинників до української кооперації на Волині. Повідомляючи про це, ПАТ додає, що мабуть у звязку з цією справою Голова Ради Ліги Націй ірляндський премієр Де Валера прийняв у Женеві на авдієнції пос. Мілену Рудницьку.

Журналісти самі про себе.

Важкі хвилини переходили українські журналісти у ріжних моментах розвитку рідної преси: були це моменти засновин органів без належних фондів, моменти переслідувань чужими чинниками, невпинної цензури, припинювання ґазети на необмежений час; були й моменти траґічні всяких нападів і погромів. В історії цієї преси є й такі чорні сторінки як напади рідних земляків на редакторів наслідком ріжниці поглядів. Пресі, що за весь час свого істнування доводилось виступати в обороні свободи слова і проти фізичного насильства, довелось на власній шкурі, від власних братів часом зазнати, як виглядає цей „найсильніший“ арґумент: арґумент пястука.

Та хто зна, чи не найважчий момент прийшов на журналістів тепер, коли вони приневолені писати самі за себе. Всяке моральне приниження приходить на робітника пера, коли йому здається, що кожне слово сказане ним для оборони преси, читачі відчути можуть у першій мірі як пропаґанду власних особистих інтересів. Інтеліґентна людина навіть із грубшими нервами нелегко говорить про свої прикрі матеріяльні обставини.

Тут діло не в цих обставинах, а таки в обороні преси, що є одночасно щоденним варштатом праці журналістів. Боронити пресу це щось наче вихвалювати власну працю — скаже або подумає неодин читач. Неодин із тих читачів помиляється, коли гадає, що денникарі приковані до свого професійного бюрка не добачують на ньому всіх недостач і хиб орґану, в якому працюють. Та бачити і розуміти не завсіди значить: змінити та поправити.

Преса у більшій мірі, як мистецтво та література, залежна у своїм розвитку від широкої маси читачів. Вона самим своїм характером призначена для широкої маси і тільки завдяки ній істнує. Вимкове становище української преси в тому, що вона має обовязок іти за прикладом преси інших народів та в цьому обовязку спинює її той єдиний факт, що їй бракує поза собою — маси.

Цей перший момент ріжниці між нашою пресою і европейською рішає про ті своєрідні риси, які не задовольняють нашого читача, видавців наших часописів і співробітників. Відповідна скількість співробітників, технічне вивінування редакції та адміністрації, що може дбати за швидкість інформацій, точну перевірку фактів, велике число кореспондентів і кольпортерів — усе це залежить від читачів.

Основою всякого культурного руху є духові потреби. Там, де нема означених духових потреб серед загалу, не можуть повстати огнища праці, що задовольняли би ці потреби своєю продукцією. Якби наш якийнебудь пресовий орган за прикладом вимкових видавництв, що часом великим зусиллям спромоглись у нас на европейське видання, хотів засобитись в усі технічні досягнення великоміських ґазет, тоді наслідок такого зусилля був би ще сумніший, як нині: його життя було би може й подиву гідне, але ефимерне, занадто коротке як на таке діло.

Гадаємо, що потреба щоденної ґазети це одно із тих явищ у культурних країнах уже XIX-го не то XX-го віку, що цієї потреби не треба доказувати. Духові культурні потреби визначаються саме тим, що вони родяться стихійно і їх не треба накидувати як прикрий обовязок. Праця для друкованого слова у рідній мові це досі, на жаль, прикрий обовязок. При повній свідомости того, як повинна виглядати та праця, щоби могла задовольнити інтеліґентний загал, наші робітники пера мусять виконувати її без огляду на умовини, в яких находяться. Якщо у цій пресі відбивається занадто часто важка атмосфера, що нависла над нею, то єдина вина журналістів у тому, що вони не всилі щодня сідаючи за свій столик добути зі себе якнайбільше усміху, бадьорости, життєрадісного настрою.

Місяць преси може стати для тих, що її творять обрахунком совісти. Багато власних гріхів знаємо, ще більше чуємо їх щоденно від своїх ворогів і приятелів. Якби до того знаття додали нам іще засобів, щоби бодай одну частинку великих недостач виповнити, направити! Якби у місяці, який кожний робітник пера і читач уявляє собі як довгу низку зайвих і нудних міркувань можна було збогатити себе новим досвідом, у першій мірі для добра бідних читачів української преси, що більш як хтонебудь потрібують легких, бадьорих вісток і якнайприємніших тем!

Кожне село в Німеччині, кожна дільниця в німецькому місті має свій щоденник. Серед 6-ти міліонів українців у Польщі нема читачів навіть для одного щоденника!

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 5. ЖОВТНЯ 1932.

О. З. 2)

З Косова до Буркута.

(Докінчення.)

Злазимо з віза та йдемо пішки, — все безпечніше. При дорозі стрічаємо численні „дзюркала“, себто джерела у збочах гір з деревляними рурками, якими спливає (дзюрчить) вода. Одно таке дзюркало має сірчану воду, таку сильну, що треба досить сили волі, аби її напитися. Переїздимо річку Бистрець, що крізь скали пробиває собі дорогу до Черемошу і вичитуємо на придорожній табличці, що дальша дорога дозволена тільки пішки. Є це, очевидно, „асекурація“ для управи доріг, аби ніхто не мав права домагатися відшкодування за несподівану купіль у Черемоші або поломання воза і костей. Ми приймаємо до відома цю урядову пересторогу і їдемо дальше. Дорога „вузенька“, внизу Черемош, а зверху високі скелі, з яких, здається, ось-ось обірветься каменюка. А Черемош гуде і пiниться, тішиться, що прибуло води.

Смеркамо вже, коли ми доїхали до Дземброні—Зеленого. Дземброня — давніше часть громади Жабє, тепер окрема громада; давніше нарікали гуцули з Дземброні, що далеко до „ґміни“ в Жабю, тепер до „ґміни“ близько, а зате нарікають на громадські податки, які збільшилися наслідком утворення нової громади. Заїздимо, згідно з вказівкою стрічних гуцулів, до Леся Житинюка заможного гуцула ще й побережника камеральних лісів. У нього найшли кватиру, якої не сподівалися в таких далеких горах. І кімната простора (а друга на стриху), уладжена по міщанськи з ліжками (правдивими й імпровізованими — залежно від числа гостей), і трафіка в хаті, і безпечно, бо за стіною живе комендант постерунку, а через город у сусідній хаті цілий постерунок. А що найважніше: і Житинюкова, як добра господиня, подбала для нас про добру вечеру: квасне молоко, яйця, булки і „ґавуш“ (гуцульська мамалиґа, варена на сметані). Заспокоївши голод (спраґу заспокоювали ми в дорозі чи не при кожнім „дзюркалі“, уліпшуючи чисту і студену воду косівським малиновим соком), поклалися спати зі страхом перед насікомими, яких в цих сторонах повно. Страх наш був непотрібний і ми спали спокійно, аж сонце, виглядаючи ізза верхів, побудило нас. Обмилися в Черемоші, випили сніданя, подякували Житинюкам за дешевий нічліг і харч та вибралися в дальшу дорогу до Буркута. В Явірнику задержала нас гранична сторожа і провіривши наші перепустки й леґітимації, пустила у спокою дальше. (Кожний смертельник, що бажає перебувати у граничній смузі, мусить мати перепустку, яку видають граничні староства, нпр. косівське, надвірнянське і т. д.). В год. 10-ій були ми вже в Буркуті та чим скорше пішли у ліс до джерела, щоби напитися цілющої води. Джерело, віддалене від дороги 10 хвилин ходу, на збочі гори. Перед війною був тут пансіонат у поверховій віллі, яка й досі стоїть у добрім стані під опікою гаєвого, що в ній живе. Тут можна переночувати та поживитися, бо крім сторожа цієї віллі є ще при дорозі лісничівка. Саме джерело трохи забудоване; вода його пливе руркою до збірника (занечищеного прогульковцями), а відти до поблизького потока, що впливає до Черемошу. Вода студена, має в собі двоокис вугля, сірку, залізо і мабуть ще якісь складники. Смаком нагадує ґісгіблерську воду, але краща від неї. Пити можна, скільки душа забажає, а хто хоче брати у пляшки, має платити по 10 сот. від пляшки до рук гаєвого.

В часі війни було тут лічниче заведення, збудоване німецькою армією, тепер тільки частини залізної печі, що марнуються у потоці, свідчать про колишнє уладження. Недалеко джерела, при дорозі, воєнний цвинтар німецької армії, упорядкований він дбайливо, з хрестами й табличками, тільки якась „патріочна“ рука знищила камінного орла на памятнику.

Кілька кільометрів вище Буркута є ще сильніше мінеральне джерело Штефулець, одначе про нього довідалися ми щойно в поворотній дорозі. Налюбувалися цілющою водою, прекрасною, спокійною гірською закутиною та по трох годинах побуту завернули назад, щоби вступити ще до озера Шибене. По дорозі стрінули одиноку в нашій подорожі українську прогульку земляків з Коломиї. В Явірнику лишили візок і пішли до Шибеного (6 клм.). Дорога погана, воєнний „пріґельвеґ“, перегнилі дерева, так, що місцями треба перескакувати з дерева на дерево. Минаємо вілю граничної сторожі і нову лісничівку Баворовського та доходимо до озера і стаємо розчаровані: в озері нема води. І тут наслідки кризи! Шибене — це т. зв. кляуза, в якій збирають воду з переливаючого потока і що кілька днів випускають її, щоби підністи стан води на

Вистава в нових салях Національного Музею.

В новому крилі Національного Музею у Львові примістила управа Музею дві окремі вистави: 1) *давніх килимів України* і вишивок з Ямпільщини і Уманщини заабручанського Поділля, та 2) *Перегляд творів новітнього мистецтва*, що є власністю Музею.

Обі вистави мають дозволити громадянству перш усього познайомитися з доцільністю виконаної частини будови і з придатністю нових великих саль для виставок. Досі приміщувано ці предмети в невеликих салях старого будинку, що ніколи не давали змоги одноцільного перегляду експонатів. Тепер ці поважні частини музейних збірок займають дві великі по 26 м. довжини і 8.50 м. глибини салі, добре освітлені великими вікнами, без темних кутків. Очевидно, що в таких умовинах ясно виступають усі мистецькі цінности виставлених предметів.

Обі вистави розміщені на принципі індивідуальної творчости. Килими — Поділля, Київщини, Полтавщини, Галицького Поділля, Гуцульщини і Буковини, а внутрі цих груп в часовій черзі походження. Виставлені килими є промовистими свідками великого естетичного смаку і мистецького хисту давньої України від 1692 р., коли то була запехана київсько-печерська килимарня з виробництвом стрижених коврів, через усі стилеві доби — бароку, французького рококо, часів Єлисавети і Катерини II., емпіру Александра I. і бідермаєру Миколи I. Виявляються оці впливи пізніших мистецьких стилів також у килимах галицького Поділля. Зате гуцульські килими задержують виразні сліди свого давнього східнього орнаменту, що обєднує килимарство Анатолії, Кавказу і Балкану. Це споріднення буде в майбутности виявлене на окремій виставі захованого ще в музейних складницях матеріялу килимів, придбаного перед літами Основником Нац. Музею.

Подільські вишивки часу кріпацтва, особливо низинні, мережки і гаптовані (гладь), дають знову чималий матеріял для географії низового орнаменту (Бойківщина, Гуцульщина, Поділля), та для вияснення звязку між вишивкою і ткацтвом (Волинь, Білорусь, Латвія і Литва). І для вивчення цього питання має Нац. Музей ще чимало невикористаного на виставах матеріялу.

Ще більшу скількість важливих питань насуває виставка творів новітнього мистецтва. Воно в одинокій галицькій українській галерії представлене малюнками від часів Шевченка. Отже із 60-тих рр. XIX. в. (Тофійським, Копистинським, Устіяновичем, Тишкевичем), та академістами XX. в. (Бапе, Курилас, Монастирський, Томасевич, Івасюк, Струхманчук, з наймолодших Дядинюк і Горняткевич). Найбогатше представлені імпресіоністи — Труш, Красицький, Сосенко, Северин, Кульчицька, Холодний, та перелім від імпресіонізму до експресіонізму в творах Новаківського. Найновіші напрямки сучасного мистецтва представлені — Іванцем, Гординським, Гриценком, Глущенком, Андрієнком, учнями Новаківського Зарицькою, Лупиком, Смольським, Іванюхом.

Очевидно, що між виставленим матеріялом мистецької творчости є чимало образів ще невикінчених, отже меншої ваги. В майбутній галерії українського мистецтва вони не будуть приміщені. Але сьогодні, коли річ іде про багацтво залишеного поодинокими мистцями матеріялу, замислів і спроби їх сил в ріжних ділянках тематики-краєвиду, побуту, портрету, виставлені для перегляду речі є чималим джерелом нашого знання про поодиноких мистців та про ступні їх розвитку.

Оплата зі вступу на обі виставки йде на викінчення будови Музею; в салі килимів платиться 1.50 зол., а в салі новітнього мистецтва 1 зол. Цю жертву скласти на слушну справу запрошує Управа Музею усіх громадян, що ще не виконали свого обовязку супроти найвищої установи національної культури й мистецтва.

Громадяни, що склали вже свої жертви на будову музею і члени СПНМ, що вплатили свої місячні вкладки — дістануть від Управи НМ карти *вільного вступу* (з родинами) на обі вистави.

І. Свенціцький.

Черемоші й уможливити дорогу для сплавів. Тепер дерева сплавляють дуже мало і користуються іншою клявзою, тому й не задержують води у Шибенім. І хоч не побачили ми озера, то красу його уявили собі: серед зелених вершків гір спокійне плесо води, на яку споглядає з боку Піп Іван.

Вертаємось у Явірник, пємо по дорозі у гуцула „гуслянку" та ідемо в Зелене, щоби знову переночувати у Житинюка. Тут запрошують нас до школи на забаву, яку уладжує постерунок поліції на дохід бідних дітей. Одначе не хочемо псувати собі вражінь перебутого дня і тому йдемо спати. Рано купаємося в Черемоші та оглядаємо цікаве товариство, що вертається з балю домів ріжними кроками і у ріжних гуморах. Оглядаємо гарну гуцульську церкву в Зеленім, слухаємо оповідання про похороненого на цвинтарі летуна, багатого гуцула, що мав тут перед війною кілька тисяч моргів лісів і полонин, та ідемо домів у Косів. По дорозі пристаємо або коло „дзюркала" або на бажання нашого професора-фотографа, що хотів би фотографувати всі гарні види і гуцулки — а їх тут багато! Пробуємо ще раз сірчаної води, а наш професор бере її повну пляшку (на те, щоби в Косові забути) і на пополудне доїздимо до Жаби-Слупейки на обід до Ґертнера. По короткім відпочинку дальша дорога, а під вечір ми вже в Косові.

Хоч натовклися доволі, але вдоволені, бо пізнали цікаву закутину славної Гуцульщини. Обіцюємо собі, що коли в найближчім році не стріне нас ще кілька знижок платні і не буде ще пашпортового примусу для їзди у краю, то знову поїдемо напитися буркутської води.

Станиславів, липень 1932.

Що каже рапорт Літона.

В Женеві, Токіо і Нанкіні рівночасно оголошено 2. ц. м. рапорт комісії Літона в справі Манджурії. Рапорт складається із 150 сторін друку й обговорює історичну, політичну і господарську сторону китайсько-японського конфлікту, його хід і можливости угодового поладнання. У своїх висновках рапорт: 1) відкидає привернення **status quo**; .) відкидає спосіб поладнання конфлікту, що полягав би на вдержанні теперішнього режіму, бо таке поладнання не було би згідне з основними принципами теперішніх міжнародніх зобовязань і було би суперечне з інтересами Китаю; 3) слід взяти на увагу інтереси Радянщини згідно з пактом Кельоґа, Союзу Народів і 9 держав; 4) признати інтереси Японії в Манджурії; 5) автономія Манджурії; 6) забезпечення внутрішнього порядку і забезпечення Манджурії при нападі із зовні; 7) господарське зближення між Китаєм і Японією; 8) міжнародня співпраця для реконструкції Китаю.

ВРАЖІННЯ РАПОРТУ ЛІТОНА.

ЛЬОНДОН, 3. 10. ПАТ. Рапорт комісії Літона викликав тут додатне вражіння. Однак преса побоюється, що Японія рапорту не прийме. Токійський кореспондент „Таймса" стверджує, що реакція в Японії неприхильна, хоч не така ворожа, як можна було сподіватися. Велике вдоволення викликав рапорт у Вашингтоні. Думають, що солідарний виступ Злучених Держав, Франції та Англії в справі Манджурії на цій основі буде здійснений.

По широкому світі.

— В Базелі розпочався паневропейський конґрес під проводом Куденгове-Калерґі при участи делеґатів 26 держав.

— Союз німців за границею видав заклик до грошевої біржі для німців, що живуть поза східними границям німецької держави під гаслом: „німецький схід у небезпеці".

— Комуністичний орган „Роте Фане", що появився перед 1. ц. м. після 3-тижневого закриття адміністраційна влада закрила знову без подання мотивів.

— До Берліна приїхала освітна китайська комісія, щоби познакомитися зі системою німецького шкільництва.

— Параґвайські війська опанували форт Лопез.

Страйки з Німеччині.

Німецька преса повідомляє про нові страйки робітничих залог у Ветермінде, Бремерґафен, Альтоні і Куксгафені. Робітники покинули працю масово, так що ніодин корабель не відійшов на море. Застрайкували теж робітники у фабриках сталі у Кільонії. Робітники домагаються підвишки платень.

КИТАЙСЬКІ ПОВСТАНЦІ ПРИ РОБОТІ.

Із Харбіна повідомляють, що сторожа східно-китайської залізниці збунтувалася і вбила в Манджурії 68 японців, які там жили. В інших місцевостях збунтована сторожа вбила 12 японців. Крім того обсадили японський консулят у Манджулі. Що сталося з консулем та його урядовцями, не знати.

—o—

Злучені Держави проти Японії.

Як повідомляють із Вашингтону, державний секретар Стімсон виголосив політичну промову, в якій дуже гостро заатакував Японію за її політику в Манджурії. Теперішня критична ситуація в Манджурії не тільки загрожує поважно інтересам Злучених Держав, але є теж замахом на умови й трактати, зроблені після великої війни, щоби запобігти повторенню подібної катастрофи на будуче. Злучені Держави зберігали від 30 років у Манджурії політику „відкритих дверей", шануючи суверенність Китаю і цей принціп мусить бути дальше збережений в інтересі мирного співжиття народів, що мешкають по обох берегах Великого Океану.

Місяць української преси.

Виклади по львівських читальнях і товариствах.

На цьому місці подаємо виказ читалень „Просвіти" і товариств „Воля" й „Зоря" у Львові, в яких дня 9-го жовтня ц. р. в 6-ій год. веч відбудуться відчити на тему: „Українська незалежна преса і громадянство".

1. Читальня „Просвіти" Богданівка — ред. М. Стахів.
2. Читальня „Просвіти" Левандівка — ред. Я. Шавяк.
3. Читальня „Просвіти" Жовківське — д-р М. Коновалець.
4. Читальня „Просвіти" Знесіння Старе — інж. Боровський.
5. Читальня „Просвіти" Знесіння Нове — д-р К. Коберський.
6. Читальня „Просвіти" Замарстинів — ред. Я. Курдидик.
7. Читальня „Просвіти" Клепарів — ред. А. Курдидик.
8. Читальня „Просвіти" Личаківське — ред. І. Кедрин.
9. Читальня „Просвіти" Середмістя — ред. І. Витвицький.
10. Читальня „Просвіти" Стрийське — ред. Д. Паліїв.
11. Читальня „Просвіти" Вулька — д-р Ів. Німчук.
12. Читальня „Просвіти" Сигнівка — ред. О. Павлів.
13. Читальня „Просвіти" Голоско Вел. — ред. Віт. Левицький.
14. Т-во „Зоря" Львів — ред. В. Кузьмович.
15. Т-во „Воля" Львів — ред. Р. Голіян.

Жидівський погром у Відні.

ВІДЕНЬ, 3. 10. ПАТ. Вчора попол. в другій дільниці міста національ-соціялісти пробували громити жидів. Напали на каварню Шперля, що з приводу жидівського свята була перемінена на дім молитви. В середині находилося 250 жидів. Напасники знищили уладження каварні і побили палками зібраних. Поліція арештувала 30 націонал-соціялістів. Інша група гітлерівців рушила на дім молитви жидів ортодоксів. Поліція зліквідувала завчасу напад.

ВИПОЗИЧУВАННЯ ҐАЗЕТИ З КІОСКІВ, ТРАФІК І ПРИВАТНИХ ОСІБ — Є СТИДОМ ДЛЯ КУЛЬТУРНИХ ЛЮДЕЙ!

З кооперативного життя Дрогобиччини.

Кооперативи в Добрівлянах відчинені.

В справі опечатання кооп. „Єдність" і кооп. „Районова Молочарня" в Добрівлянах державною поліцією з приводу зліквідування партії Сель-Робу інтервенював в окружнім суді у Самборі люстратор „Маслосоюзу" п. Сікач Петро. Завдяки його інтервенції відчинено 30. IX. 1932 вище згадані кооперативи в Добрівлянах. Слід при цьому згадати, що інші кооперативи, опечатані в Дрогобиччині, дальше нечинні.

З приводу відчинення обох кооператив у Добрівлянах селяни дуже вдячні п. Сікачеві, що привернув у них кооперативний рух, який там найкраще з усіх сіл Дрогобиччини розвиваеться, та увільнив село від гайдамасів, що вже почали були свою роботу на селі.

Кооператор.

—o—

IV. Конґрес словянських католицьких академиків і сеніорів у Загребі.

1. — 5. IX. 1922.

(Продовження).

Наради конґресу почалися 2. IX. пополудні. Перше засідання під проводом польського делеґата В. Тарновського відбулося у великій салі конвікту св. Крівіна. Велике зацікавлення викликав виклад словінського письменника Ф. Терсеглава на тему: „Капіталізм і марксизм у світлі соціяльних наук Пія XI". Прелеґент не запускався у виклад епохальної енциклікии „Квадраґесімо анно", але підкреслив головний її мотив, а саме заклик до соціяльної праці, до якої кожний католик повинен приставати. Від теоретичних міркувань про соціяльну проблему треба перейти до активної творчости, до розбудови нового суспільного порядку і до організації господарського життя в дусі папської енциклікии. Нинішні часи вимагають, щоби католицизм знову здобув собі вплив в усіх ділянках публичного життя, а перш за все у справах перебудови соціяльних відносин. Сама маніфестація католицизму до нічого не доведе, якщо занедбаємо його реалізацію. Теоретичні спори з противниками про правдивість наших принципів можуть залишитися без ніяких успіхів. Атеїстичний марксизм, не зважаючи на фальшиві принципи, на яких він спирається, може здобути собі більші успіхи, ніж ми. Воля і здатність організувати католицьку соціяльну акцію повинна характеризувати усю активність католицької інтеліґенції. Рівночасно треба рішуче боротися із загально поширеним поглядом, немов би то католицький рух був прихильником капіталізму. Енцикліка папи виразно й гостро осуджує капіталізм. Не треба виступати проти буржуазії як стану, бо це було би не по християнськи, але треба з усією енерґією боротися проти буржуазного способу життя і думання, характеризованого вигідністю земного життя. Проти того звертається енцикліка папи Пія XI. й апелює до всіх католиків, щоби тій недузі, буржуазній вигідности, не дозволяли між собою закорінюватися. Християнство — це динаміка, не статика. Релігійність у рамах буржуазного способу думання обмежується на молитву, роздумування, часом трохи легкої християнської праці, а все те в спокою під охороною публичної влади, в мирі, в ідиллі, без якогонебудь занепокоєння, з відповідною дозою фальшивої сентиментальности і завсіди з вигідністю тихого громадянського життя. Цей дух вигідности винен, що для багатьох пролетарів і деклясованих інтеліґентів, для тих, що не мають нічого, католицизм стає нестерпним. Той „католицизм" буржуазного типу стратив усякий змисл для католицизму жертви, терпіння і безнастанної боротьби. Свій виклад закінчив прелеґент закликом до католицької молоді, аби вона безпощадно викорінювала серед християнської суспільности пошесть буржуазної вигідности.

Не менше цікавий був також виклад хорватського францисканина о. д-ра Боніфатія Перовіча на тему „Напрямні соціяльної праці католика на основі енциклікии „Квадраґесімо анно". Головне завдання католика — це боротьба проти механізації духа і проти мамоністичного розуміння життя. Треба боротися за примат моральних законів і у сфері економічній, треба плекати чуття соціяльної правди й любови і то особливо тепер в добі економічної диктатури.

Друге засідання конґресу відбулося 3. IX. рано в салі колишнього сойму під проводом словака д-ра А. Вашека. На першому місці відчитано український виклад о. проф. д-ра Г. Костельника на тему „Католицизм і національна ідея у словян". Автор вказав на повну згоду між католицизмом і національним принципом, який в останніх часах став головним мотором при творенні держав і при розвитку культурного життя окремих народів, а також і в організації церковно-релігійного життя. Католицька Церква своєю наднаціональністю не спиняє розвитку поодиноких народів, але відкидає неморальні засади національного шовінізму чи „месійного націоналізму", для якого свій нарід є божищем, вищим понад усе, і для якого все те добре та дозволене, що веде до вивищення свого народу. Національне самолюбство звичайно прикрашене альтруїзмом, якоюсь великою місією свого народу, вищою культурою і навіть добром Церкви. Протиділати такому нібн „освяченому" національному шовінізмові треба м. ін. у той спосіб, що будемо плекати науку про державу згідну з духом християнства. Аби держава не була, як казав св. Августин, „**magnum latrocinium**" („великим розбишацтвом"), треба, щоби вона також була основана на засадах християнської етики.

У звязку з цим викладом українська делеґація подала резолюцію такого змісту: „Вислухавши викладу о. д-ра Г. Костельника на тему „Католицизм і національна ідея у словян" IV. конґрес словянських католицьких академиків і сеніорів постановляє, що одним із найактуальніших завдань словянського католицизму та одним із найбільших завдань словянських католицьких академічних організацій є плекати у себе науку про державу на засадах християнської етики, змагаючи до того, щоби християнська засада любови ближнього стала основою практичного міжнаціонального співжиття всіх словянських народів". Резолюцію приняв зїзд через аклямацію і пізніше на пленумі вона увійшла в склад ширшої резолюції, принятої офіційно за резолюцію конґресу.

Далі відчитано польський виклад проф. К. Єндржеєвського п. з. „Християнський універсалізм і націоналізм", в якому зясовано відношення між народом і католицькою Церквою та вказано на потребу боротьби проти національного шовінізму і на потребу тісного звязку націоналізму з релігією.

Того самого дня пополудні відбулося засідання Кирило-Методіївської секції з рефератом проф. унів. з Любляни о. д-ра Ф. Ґрівеца. Вирішено щоби на взірець люблянської орґанізації засновувано і при інших словянських католицьких академічних орґанізаціях Кирило-Методіївські секції і щоби вислати делеґатів на курси до Велеграду. На тому засіданні були присутні хорватський митрополит А. Бавер і крижевацький гр.-кат. владика Д. Ніяраді.

Після того чеський францисканин о. проф. д-р Я. Урбан виголосив свій виклад на тему „Харитативна праця католицького інтеліґента". Як завдання інтеліґенції видвигнено обовязок дбати про духовий і моральний бік харитативної праці й обовязок бути провідником цієї праці.

Рівночасно у другій салі відбувалося засідання жіночої секції під проводом п-і д-р Божени Дежеліч. Це засідання відвідали митрополит А. Бавер та єпископ Д. Ніяраді і своїми завваженнями брали участь у нарадах. Пані д-р М. Краль вказала у свому рефераті на відповідальне становище католицької жіночої інтеліґенції у сучасному хаосі ідей і проблем. Життя викинуло нині жінку зі старих форм життя і то перш усього жінку-робітницю і жінку-інтеліґентку. В нових змінених обставинах находить словянська жінка хіба таких провідниць, як Олександра Колонтай і їй подібні. Їх руйнуючі й деморалізуючі теорії викликують всюди широкий відгомін. Родина захитана у своїх основах. І вже не тільки серед робітниць, але і серед селянок виринає щораз сильніше бажання скинути зі себе всякі моральні обовязки. Остання пора, щоби словянське католицьке жіноцтво зорґанізувалося до боротьби проти цілої повені неморальних ідей та щоби, достосовуючи нові життєві потреби до вічних правд християнської етики, витворило у себе сильний рух католицького фемінізму. При союзі словянських католицьких академиків і сеніорів треба створити постійну жіночу секцію, а покищо почати ідеольоґічну співпрацю при помочі кореспонденції. Деякі вказівки про практичний бік такого зближення словянського католицького жіноцтва подав наш єпископ Ніяраді. Вкінці принято дезідерат секретарки жіночого сеніорату п-і д-р Марії Любіч, щоби на найближчому конґресі в Польщі один виклад був посвячений проблемі католицького фемінізму, але не для самих жінок, тільки для всіх академиків і сеніорів.

(Докінчення буде.)

Преса інформує про події сучасности; ті, що не знають їх, не знають світа, в якому живуть.

ЗАСІДАННЯ ЛІГИ НАЦІЙ.

ЖЕНЕВА, 3. 10. ПАТ. Засідання Збору Ліги Націй отворили в год. 11.30. Предсідник Політіс ствердив на вступі, що денний порядок передбачує голосування над домаганням Польщі, щоби їй признати право реелекції до Ради. Після передефілювання перед виб. урною делеґатів усіх держав в азбучному порядку предсідник іще раз викликав Болівію та Перу, які не віддали голосів, а потім проголосив голосування замкненим. В 12. год. Політіс подав вислід голосування: Голосуючих було 51, білих карток 4. Важних голосів 47, вимагана більшість 2/3 голосів — 31. За реелекцією Польщі заявилося 41 держав, проти 6. Предсідник ствердив, що Польща одержала право нового вибору до Ради.

ЖЕНВА, 3. 10. ПАТ. Рада Ліги Націй приняла звіт про устійнення кордону між Іраком і Сирією. Опісля приняла звіт ген. секретаря Ліги Націй про відносини між Лігою і міжнароднім рільничим інститутом у Римі.

Закарпаття.

Протишкільні страйки

Читаємо в ужгородському „Українському Слові":

Проти ухвали міністерства в ділі неапробованих книжок оголосили наші невідповідальні „русскі" неудачники шкільні страйки. Досі знаємо про такі неудачні проби:

В Дубовім оголосив у церкві православний батюшка Бабич Василь, що він заплатить дітям по 80 кч. і дасть дітям одіж і страву, коли перестануть ходити до школи, тому, що там уживають українських книжок. Дванацять родин не посилає дітей, але не знати, чи то внаслідок аґітації батюшки, чи тому, що тепер осінні роботи й завжди ходження до школи в осені неправильне. Цей факт ілюструє нам: яких ми маємо батюшків та з яких причин не ходять діти до школи, про яких потім будуть кричати, що не хотіли учитися з читанок українських...

В Лягові був Фенцик та Анталовський і аґітували за страйком. На другий день господар Півнов увійшов до школи і вигнав дітей зі школи. Директор не ставив опору. Він теж „рускій".

По інших селах збирають підписи на меморандумі проти народньої мови. В меморандумі є, що всі домагаються науки в „русском народном язике". На той „рускій народний язик" думають людей ловити. На жаль, у деяких селах люди ще не визнаються, про що тут іде і даються обманути. Та вже не довгий час. Проти всяких обманств та крутійств мусимо поставити солідну освідомлюючу працю по селах, тоді й будуть люди на селі знати, як говорити з усякими нечесними крутіями та спекулянтами на людську дурноту.

З українського театру.

Дня 1-го жовтня ц. р. відбулася в Ужгороді в городському театрі вистава, присвячена памяти недавно помершого українського письменника і драматурга **С. Васильченка.** Відограли одну з найліпших річей покійного: **„На перші гулі"**, малюнок-жарт на одну дію. Крім того фраґмент із визвольної боротьби на Підкарпатті: **„Сотня Мочаренка"** Ґренджи-Донського. Головну ролю виконав сам автор. І нарешті, як додаток, відому одноактівку А. Чехова **„Медвідь"**, п-і Іванова-Верес та п. Аркас виступили в головних ролях.

Дня 9-го жовтня ц. р. в томуж городському театрі піде премієра: **„Неофавстіада"**, ревіюально-музична комедія М. Чирського. У виставі бере участь весь ансамбль театру, крім того заанґажовані найкращі танцюристки, що мають завданням доповнити ревію балетовими атракціями.

Біда на Підкарпатті.

Дня 21. вересня ц. р. відбулося засідання головної управи Червоного Хреста в Празі, на якому обговорювано біду й голод на Підк. Руси. Директор дивізії Червоного Хреста в П. Р. д-р Ульман говорив про відносини в П. Руси і про те, як можна усунути біду й голод.

Найперше переходив він причини некорисних господарських і санітарних відносин. Пригадав, що вже передвоєнна Мадярщина допомагала П. Р., пригадав, що й ЧСР. мусіла від 1919 р. помагати тут, головно, щоб вижививти населення та допомогти йому на полі здоровнім. Вказував теж на похибки в дотеперішньому способі допомагання.

Нині відносини є знову дуже некорисні. Жнива через мишву та посуху не принесли й половини урожаю, до того населення без праці. Нова допомога повинна бути не милостинею даною як жебракам, але треба дати населенню працю, треба уладити для дітей кухні при школах, як це було коротко по перевороті. Референт звернув теж увагу на злі здоровні відносини, які випливають не лиш із господарського життя, а які можна направити тільки довголітньою працею. Вказав прим. на брак ліків, шпиталів на на злий вплив алькоголю, як також на те, що часто женяться кревні, що викликує звиродніння.

Так реферував д-р Ульман і на підставі його реферату подано владі меморандум. Отже можна сподіватися, що Червоний Хрест хоч вчасти причиниться до зменшення біди на Верховині. Але мусить дуже уважати, щоби його гуманна поміч не була надуживана несовісними людьми і ріжними політичними галапасами, які прим. пробують викликувати шкільні страйки обіцянками, що за те будуть діти одержувати безплатно обіди від Чсл. Черв. Хреста. Хто дискредитує благородну акцію Черв. Хреста в такому тяжкому часі — належить до криміналу.

ЩОДЕННА ҐАЗЕТА — Є ПЕРШОЮ НЕОБХІДНОЮ ПОТРЕБОЮ КОЖНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ.

ГУВЕР СТАРАВСЯ ЗДОБУТИ БРИТІЙСЬКЕ ГОРОЖАНСТВО.

ВАШИНГТОН, 3. 10. ПАТ. Державний підсекретар стейту Кастль у листі до нац. республиканського комітету стверджує, що справді Гувер, як був у Льондоні, просив англійську владу, щоби надала йому британське горожанство.

—o—

За прилучення Австрії до Німеччини.

На закінчення зїзду австрійських націонал-соціялістів у Відні відбулося на Гельденпляцу віче, на якому промовляв президент німецького райхстагу Герінг. Він заявив між іншим, що головне завдання націонал-соціялістів звалити версайський трактат й прилучити Австрію до Німеччини. Промовець сказав, що уряд Папена є тільки епізодом історії Німеччини та що дня 16. листопада Гітлер дійде до влади.

—o—

ГАНДІ ГРОЗИТЬ НОВОЮ ГОЛОДІВКОЮ.

З Агмедабаду повідомляють: Ганді сказав своїм прихильникам, що знову пічне голодівку, коли до пів року не скреслять слова „недоторканий“ з чола членів каст, яким сьогодні їх називають.

УСУВАЄТЬСЯ ГОРА.

ЦЮРІХ, 3. 10. ПАТ. Наслідком довготревалих дощів збіччя гори Кільхенбок у кантоні Гларус знову стали усуватися та загрожують сусідній місцевости Лінталь. Кожної хвилини можна сподіватися катастрофи. Населення знову евакують.

НОВИНКИ

— **Українська робітня футер Юліяна Глушевського, Львів, вул. Коперника 16. II. пов. Тел. 54-46.** 1880-?

— **Одинока українська пральня** чистить хемічно, фарбує всяку гардеробу. Прання ковнірців 20 сот. **Е. Говикович**, Львів, Домініканська ч. 4. 485 8—10

— **Ідуть осінні дощі й болота,** а з ними простуда і катар. Забезпечіть від них купуючи дощівки, кальоші і непромакальне взуття в **„Кометі“, Львів, Ринок 21.**

„КОМЕТА“ Станиславів, Сапіжинська 10 x

— **Недуга нашої артистки.** „Театр ім. Тобілевича“ втратив минулого місяця на якийсь час одну із найвизначніших своїх сил п. Ол. Кривіцьку. Артистка занедужала підчас вистав у Коломиї і там мусіла піти до міського шпиталю. На щастя, управа цього шпиталю, в першу чергу д-р Станкевич, заопікувались дуже совісно та безкорисно недужою і вона переходить тепер стадію реконвалесценції.

— **9 нотарів складає свої уряди.** Львівська нотаріяльна палата відбула 1. ц. м. засідання в справі рішення воєвідської лікарської комісії щодо нездібности 9 членів палати виконувати свій уряд. Після 6-годинної бурливої дискусії, палата рішила, щоби нотарі: Раставецький, Ґроблевський, Завадський, Маєр, Шелеський і Голуб зі Львова та Постемпський, Базилевич і Данилович з провінції зложили свої урядові функції. На їхне місце прийдуть молодші нотарі.

— **Воєводи кермують цінами.** Свого часу вийшов був розпорядок, що признає воєводам право контролювати й визначувати ціни на товари першої потреби. Це право поширено в останньому часі, уповажнюючи воєводів контролювати й визначувати ціни також на вбрання, обуву, нафту і вугіль. Діло в тому, щоби продавці не підвищували цін без оправданої причини та щоби воєводи взагалі кермували рухом цін.

— **Нотаріяльні зловживання.** Слідство в справі депозитових зловживань, стверджених у канцелярії львівського нотаря Войтіха Маєра, викрило, що депозитові браки сягають суми 77.000 зол. Сума податку, незаплаченого канцелярією до магістрату, перевищає цифру 96.000 зол.

— **Летунський мітінг під Львовом.** Заходом львівського вероклюбу і при допомозі автомобільного клюбу відбувся минулої неділі в Скнилові під Львовом летунський мітінг. Програма обіймала зоряний лет, перегони туристичних літаків на окружній трасі і сольові та збірні акробатичні пописи. Імпреза удалася. Приглядалося їм яких 20.000 осіб, що заняли приготовані місця на летунському майдані та обсаджували густо окаличні поля.

— **Комуністична буча.** У звязку з заповідженим страйком пекарів у Варшаві відбулося віче при участи 800 осіб. На салю дісталися комуністи і не хотіли допустити до промов. Прийшло до бійки, яку зліквідувало кільканацять поліцаїв, покликаних на поміч. 7 осіб потерпіло рани.

— **Бережіть прав мови!** Наше громадянство якось зовсім не вразливе на факт, що велика частина адміністрацій українських видавництв вживає на адресах своїх видань, розсиланих передплатникам, в цілости польської мови. Тимчасом розпорядок міністерства почт і телеграфів, виданий у виконанню мовних законів з липня 1924 р., постановляє, що тільки назва місцевости і почта мусить бути на звичайних посилках виписана латинською азбукою урядовим висловом назви даних місцевостей, а решта може бути в українській мові. Навіть з чужої, неукраїнської території польської держави дозволено адресувати звичайні листи і посилки в цей спосіб. Отже українське громадянство повинно використовувати цю можність якнайширше і засвідчувати цим способом ширину нашого культурного життя. Тимчасом само громадянство зрікається своїх прав. Особливо прикро вражає, як такі пресові органи, як „Літопис Червоної Калини, „Вогні“ і т. д. адресують вповні латинкою. — **Р. Д.**

— **Сумний примір** дає своїм громадянам о. Юстин Ільницький, парох Семигинова к. Стрия. Недавно мав він в городськім суді в Стрию процес зі своїми парохіянами, Стасем Ляхом і тов. зі Семигинова. Поминаючи дуже немилий зі суспільного та релігійного становища підклад цілого процесу, що провадився до ч. спр. I Cs 1513/31, вразило всіх слухачів розправи надзвичайно це, що український священик, слуханий як сторона в суді, зізнавав і промовляв тільки по польськи і навіть підписався по польськи. Був заприсяжений як сторона і був би певно ще й присягу зложив по польськи, якби не такт судді, поляка, що сам провів роту присяги в українській мові. О. Ільницькому це не першина і він вже знаний з того, що нехтує свою мову і всюди говорить по польськи.

— **Великий лет.** З летунського майдану на Окєнцю під Варшавою вистартував капітан пільот Стан. Карпінський в супроводі механіка Віктора Рогальського. Лет передбачує трасу Царгород-Алеппо-Багдад - Герат - Кабуль-Каїро і на Єрусалим та Царгород назад до Варшави. Карпінський має перелетіти 14.000 км. і летітиме понад Трансильванські Альпи, Чорне Море, Мармара, Середземне і Мертве Море, понад сирійську і персько-афганську пустиню та персько-афганські гори, високі на 5.000 м. В останньому часі з Болгарії наспіла вістка, що Карпінський осів, з причини вітру і мраки, коло Слівену, пролетівши 1.400 км. Звідси має відлетіти дальше.

— **Як стріляє графиня.** У суботу в Вілянові у гр. Браніцьких відбувалося полювання. Одна з пань, що брала участь у полюванні, замість до куропатви, стрілила до трьох жінок, що сиділи в борозді на ниві бараболь. Усім трьом графиня зранила лице й голову.

— **Самогубство.** Біля залізничої стації Мшана коло Львова найшли трупа около 40-літньої жінки невідомого назвища. Найшли теж кореспондентки, адресовані до Анни Кендзерської у Львові, Павлинів 10.

— **Залізнича катастрофа** склалася в Татарові біля Яремча, де особовий потяг наїхав на товаровий. Обі машини знищені, 12 осіб ранені. — На залізничому шляху Надвірна-Станиславів, між Братківцями та Тисьменичами особовий поїзд, що їхав до Станиславова, наїхав на Василя та Дмитра Орищаків. Василь Орищак згинув на місці, Дмитра раненого, перевезли в безнадійному стані до шпиталю в Станиславові. — Тягаровий поїзд, що їхав зі Жовкви до Рави Руської, вискочив зі шин на стації Глинсько. Жертв у людях не було. — У Варшаві підміський поїзд наїхав на авто та поранив 5 подорожніх авта. — У Брашові (Семигород) вантажне авто, яке везло 22 робітників, зударилося з поїздом. Пять людей згинуло, 17 було ранених, у цьому 8 тяжко. До катастрофи прийшло наслідком недбальства зал. сторожа, який не замкнув рампи. —

— **Скитальці.** На основі обчислень генерального секретаріяту Союзу Народів поверх міліон людей-втікачів живе тепер в ріжних державах. Найбільше втікачів походить з Радянщини. Крім того в ріжних краях Европи живе 166.000 втікачів вірмен. Найбільше втікачів поселилося у Франції (біля 400.000). Сирія має 131.000 вірменських емігрантів. Польща дала азиль 90.000 емігрантам, з яких багато вимігрувало дальше. Німеччина має тепер тільки 50.000 емігрантів, Болгарія 30.000, Чехословаччина лише 10.000 і т. д. Між емігрантами почислено 31.876 нездібних до праці інвалідів і дітей.

— **Пиррова побіда Альохіна.** Відомий шаховий мистець світа Альохін брав в останнє, в кінці вересня ц. р. участь у міжнародньому шаховому турнію у Пассадені (Каліфорнія). Зїхалося туди 11 найсильніших американських шахістів. Альохін і цим разом взяв першу нагороду, здобувши найбільше пунктів, однак його побіда була примрачена програною одної партії. Його побідником був Дейк-Даковський, з походження поляк, який на польській шаховій олім-

З театру.

ВЕЛИКИЙ ТЕАТР: *„СТРАШНИЙ ДВІР“* — опера в 4 актах *С. Монюшка.*

На початок нового сезону виставлено добре відому стару оперу Монюшка „Страшний Двір“, що йшла на львівській сцені певно не менше сто разів. Не зважаючи на те, вистава стягнула масу публики, яка мала нагоду любуватися співом і грою побіч артистів знаних у Львові також деяких новозаанґажованих.

З тих нових сил відмітимо в першу чергу знаменитого баса Міхаловського (Збігнєв) і п-ю Губертову (Ядвига). Обоє є добрим набутком для Львова і на вчорашній виставі мали поважний успіх. Те саме можна сказати про Плонського (мечник), що по двох роках відсутности вернувся знову до львівської опери.

З добре відомих у Львові оперових співаків виступала вчора п-і Ліповська (в ролі Ганни), що й осягнула найбільший успіх вечора. Крім неї вибивався Романовський в ролі Сколуби і Сирочевський в ролі старого Матія. Вронський (Стефан) і Гінґлерівна мали побіч моментів добрих деякі недотягнення. Найслабший голосово Ловчинський (Дамази).

Диригував, як завсіди певно і справно, дир. Должицький, режисерував Улуханов. До успіху вечора причинився і балет, що вогнистим танцем закінчив виставу. *І. Н.*

—o—

Із судової салі.

УВО ПЕРЕД ЧОРТКІВСЬКИМ СУДОМ.

В днях 26.—29. вересня ц. р. відбулася перед судом присяглих у Чорткові карна розправа проти 11 селян з Голіград, Колодрібки і Лесичник, заліщицького повіту, а саме: 1) Івана Антонюка, 2) Петра Федюка, 3)Петра Динського, 4) Гната Тимчука, 5) Василя Лисака, 6) Василя Крихтілка, 7) Гриця Горішного, 8) Петра Оліїнича, 9) Дениса Кондура, 10) Михайла Барана і 11) Василя Сталника за злочин держ. зради, поповнений через приналежність до УВО і поширювання „Сурми“.

На основі ухвали присяглих, у більшости поляків, засуджено за злочин держ. зради зі ст. 97, к. к. 1) Василя Сталника на 6 і пів року вязниці й утрату громадянських прав на 8 літ, 2) Івана Антонюка на 5 літ вязниці й утрату гром. прав на 7 літ, 3) Гната Тимчука на 4 роки вязниці й утрату гром. прав на 6 літ, 4) Петра Федюка на 2 роки вязниці й утрату гром. прав на 4 роки. Сімох інших увільнено. Всі підсудні, з винятком Петра Динського, перебули 9 місяців у слідчій вязниці.

Підсудних боронили адвокати: д-р Юрчинський, д-р Росляк і д-р Електорович, усі з Чорткова.

Проти присуду заповіла оборона касацію.

піаді виступив в американській дружині та причинився до здобуття нею мистецтва світа. Все-таки його побіда над Альохіном була мабуть випадкова, бо врештою програв він до багато слабших противників і здобув лише 3-тю нагороду. Другу нагороду здобув Кашдан. Програні партії Альохіна є великою рідкістю: від пяти літ Альохін програв усього три партії шахів.

— **Вкрали богиню.** З Індії повідомляють, що в Пуні обікрали святиню богині Парваті. Вкрали між іншим статую зі золота, що зображала богиню Парваті вартости 5 тисяч фунтів штерлінгів. Це перша святиня, що підчас голодівки Гандія станула отвором для паріясів.

— **Небезпечні бики.** Із Віллафранс в Португалії повідомляють, що 8 биків, які вели на арену, де мали бути змагання, зірвалося і розбіглося по місті, убиваючи дві особи. Крім того кільканацятеро людей потерпіли рани.

—o—

СПОРТ.

УКРАЇНА — РЕКОРД 3:1 (2:0).

Перші товариські змагання України з доброю жидівською Б-клясовою дружиною Рекордом, закінчилися заслуженою перемогою нашої дружини. Україна виступила в ослабленому складі: Бутель І., Воробець, Крушельницький (Міськів), Цимбала, Кіцила, Бутель II., Ляпчук, Гоцький І., Лисик, Гоцький II. і Максимів. Як бачимо, бракувало Петрова, Сича, Скреготи, Підлісецького і Борсука. Гра з обох сторін „фер" і на доволі високому рівні, велася ввесь час під замітною перевагою нашої дружини, яка мала свій день і для якої ворота добули Гоцький II. (2) і Лисик. Суддював п. Кушчак. Видців 800.

СОКІЛ (ЗОЛОЧІВ) — ЛЬВІВ 4:3 (3:2).

Змагання ті, зорганізовані У. С. С-ом, закінчилися вповні заслуженою перемогою Сокола із Золочева. Гра вибраних грачів львівських дружин на низькому рівні, часами дійсно пародія копаного мяча. Крім бувшого воротаря України Калецького, який боронив без заміту, і врятував львовян від великої поразки, не було ані одного змагуна, який сяк-так відповів би свому завданню. Зате золочівські змагуни грали багато ліпше і доцільніше від місцевих, чим добули симпатію у видців. На перший плян вибивалися чільник Попадюк і правий крайник Арендарчук (оба грачі золочівської польської Яніни?!) і лівий оборонець Бойцун. Назагал дружина вирівняна, амбітна і незла технічно. Суддював безнадійно п. Врецьона. Видців 300.

КОПАНИЙ МЯЧ НА ПРОВІНЦІЇ.

БІБРКА. **Сокіл — Кадімаг 3:1.**

ХОДОРІВ. **У. С. Т. — Г. К. С. (Торговельна Школа, Стрий) 4:2 (3:1).** Гарна гра і перемога нашої дружини, для якої ворота добули Дубаневич, Шуварський і Семігіновський. Суддював п. Завіша.

Змагання за чашу Ходорова дали ось такі висліди:
Сокіл — У. С. Т. 3:1 (1:1).
У. С. Т. — Полумінь 2:1 (2:0).

ТЕРЕБОВЛЯ. **Стріла (Копичинці) — Сокіл (Теребовля) 3:2 (2:1).**

Т. К. С. (Теребовля) — Поділля (Тернопіль) 4:1 (2:0). Товариські змагання. Суддював п. Черняк.

САМБІР. **Підгіря (Дрогобич) — Дністер (Самбір) 3:2 (2:0).** Товариські змагання. Ворота для гостей добув Кобільник, а для місцевих Кипр.

СТРИЙ. **Скала — Дрор 1:0.** Мист. Б-кляси. 45-мін. догривка нескінчених з причини дощу мист. змагань наперед кількох тижнів (2:1 для Дрору) закінчилася заслуженою перемогою Скали 1:0. Остаточний вислід змагань Скала — Дрор 2:2 (1:2).

КОЛОМИЯ. **Укр. гімназія (Коломия) — Укр. гімназія (Городенка) 3:2 (3:0).**

МІЖНАРОДНІ ЗМАГАННЯ.

ВАРШАВА. Польща — Латвія 2:1 (0:1).
БУКАРЕШТ. Польща — Румунія 5:0 (4:0)
БУДАПЕШТ. Австрія — Мадярщина 3:2 (1:1).
БУДАПЕШТ. Мадярщина — Польща 50:32. Змагання легкоатлетичні.

ТОВАРИСЬКІ ЗМАГАННЯ В КОПАНОМУ МЯЧІ.

Перемишль: Польонія — Чорні (ліг.) 2:1 (1:1). **Ярослав:** Погонь (ліг.) — Огніско 2:0 (2:0). **Рівне:** Гасмонея — Сокіл II. (Львів) 6:1. **Лодзь:** Лодзь — Варшава 3:1 (2:0). **Краків:** Краків — Познань 4:0 (2:0). **Бидгощ:** Бидгощ — Торунь 1:0 (1:0). **Данціг:** Рух (Катовиці) — Гедания 2:2 (2:1), Рух — Нойфальвассер 7:?.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 3. X. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 2·80 зол. за літру молока 18—29 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 4·60—4·70 зол.

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Вівторок, 4. X. год. 7.30 веч. „Схоплення Сабінок" (вистава закуплена).

Середа, 5. X. год. 7.30 веч. „Фавст", оп. Гунода.

Четвер, 6. X. год. 7.30 веч. „Схоплення Сабінок".

Театр Ріжнородностей.

Вівторок, 4. X. год. 7.30 „Бездомний лікар" А. Слонімського (премієра).

Середа, 5. X. год. 7.30 „Бездомний лікар" (вистава закуплена).

Четвер, 6. X. год. 7.30 веч. „Бездомний лікар".

Концертове Бюро М. Тірка.

Вівторок, 4. жовтня і. Мистецький концерт Ваша Пшігода, скрипак при участі Альми Розе-Пшігоди.

ХОРОВИЙ СПІВ.

(Музична Школа С. Каспарек, вул. Кохановського 4, тел. 55-43) приймає вписи до кляси хорового співу з узглядненням оперової ділянки. Хор веде проф. Брила, голос ставить проф. **Франковська** і проф. **Майбаумова,** дикцію і сценічну гру управитель оперової частини проф. Кшижановський. Зголошення (проба голосу): **Пані** середа год. 18-та, **Панове** четвер год. 17-та, або субота год. 18-та.

Кіна.

АПОЛЬО: „Ловіцька княжна".
АТЛЯНТІК: „Сержант X".
КАСІНО: „Томі Бой".
КОЛІСЕЙ: „Ескадра вірлів", ревія „100 проц. сміху".
КОПЕРНИК: „Пімста лилика".
МАРУСЕНЬКА: „Пімста лилика" (Ів. Петрович, Анні Ондра).
МІРАЖ: „Вільні душі".
ОАЗА: „Ватерльо-Брідж", „Присуд моря".
ПАЛЯС: „Король то я" (Власта Буріян).
ПАН: „Жінка та шпіон".
ПАСАЖ: „Пострах гір" (Кен Мейнард).
ПРОМІНЬ: „На заході без змін".
СТИЛЕВЕ: „Князь Дракуля".
УТІХА: „Мацісг", „Король цирку".
ХИМЕРА: „Містер Джекель і д-р Гайд".

Закордонне радіо.

Середа, 5. жовтня 1932.

Ляйпціг (259,3) 14.30 Нар. музика, 19.30 Концерт. **Братислава** (278,8) 12.20 Концерт, 20.15 Музика. **Мілано** (331,4) 20.30 „Аміка" оп. Масканія. **Штутгарт** (360,6) 21.30 Камеральна музика. **Букарешт** (394,2) 20.45 Фортепян. **Білгород** (430,4) 17.00 Пісні, Мілованович. **Рим** (441,2) 13.00 Музика, 17.30, 20.45 Концерт. **Беромінстер** (459,4) 20.00 „Травіята" оп. Верді. **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 15.20 Пісні, Гект (сопран). **Мінхен** (532,9) 12.00 Музика, 19.00 Хор. **Харків** (937,5) 12.15, 14.30, 16.00, 19.00 Концерт, 24.00 Комунікати, нар. пісні.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Середа, 5. жовтня 1932.

11.58 Час, 12.10 Огляд преси, 12.20, 12.45, 17.30 Ґрамофон, 12.40 Метеор. комунікат, 13.50 Скавтівський куток, 16.00 „Чи ти чув про штучного чоловіка?" діяльог для старших дітей, 16.13 „Молочення" оп., 16.25 Грамофон, Сільва рерум, 16.40 „Коросненщина" відч., 17.00 Авд. для вчителів музики, 17.40 „Міжнародня співпраця держав у ділянці охорони праці" відч. для працюючих сфер, 18.00 Концерт із каварні, 18.55 Літературна балачка, 19.10 Всячина, комунікат для плекання коней, 19.30 „Літературне життя" фейл., 19.45 Прес. рад. денник, 20.00 Концерт, спортові вістки, прес. рад. денник, скрипковий рециталь (гуцульська суіта), 22.00 На овиді, 22.15 Фільм. рад авдиція, 22.40 Акад. справи в Польщі, 22.55 Комунікати, 23.00 Танк. музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Дня 20. 9. 1932 упокоїлася в Янові коло Теребовлі наша Найдорожча Сестра і Тета Ольга Богачевська, зльокавтована народня учителька, зломана журбами повоєнного життя. Підписана рідня складає отсим сердечну подяку всім, що поспішили віддати останню прислугу, а саме Всесв. о. крилошанинові і деканові Стефанові Мохнацькому за похоронний провід, Впреп. о. канонікові лат. обр. Мартинові Стефаніцькому з Янова, Впреп. оо. совітникам Плятонові Карпинському з Острівця, Савинові Дурбакові з Залавя, Петрові Глинському з Деренівки; о. Миколаю Декайло з Струсова, о. Михайлові Манішевському з Довгого за участь у похоронах — понадто о. Плятонові Карпинському за прегарне повне змісту зворушуюче слово прощальне, о. Петрові Глинському за св. Тайни для Покійної; дальше Вп. пану д-рові Йосифові Брилинському лікареві за труди і лікарську опіку, що безкорисно спішив днем і уночі, щоби рятувати її життя. Прийміть і Ви сердечну подяку Вп. Учителі і всі знайомі священичі родини і учительські і інтелігенціє з Янова, що поспішилисьте попращати товаришку звания і Ви Делегатки Кружків С. У. Ж. з Теребовлі і з Струсова, з яких: Пані Сайкова з Теребовлі промовила сердечно при гробі, прощаючи Покійну від жіноцтва, а Марія Холодинська і Стефа Невядома привезли почесний вінок від жіноцтва у Струсові. Вкінці дякуємо Вп. Паням Дурбаковій, жені о. Савина і Марії Гашуріваній за повні пожертви похоронні труди і Церковному Брацтву за улаждения похоронного походу з світлом і хоругвами. Нехай Бог нагородить усі Ваші труди і Ваші предобрі серця. — **о. Теодор Богачевський,** парох Голина, **о. Теодор Цегельський** зі Струсова брати, **Йосифа Цегельська** сестра, **о. Евген Цегельський** братанич.

Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" У. П. Т. в Тернополі відбудуться дня 16. жовтня 1932 р. о год. 3-ій пополудне в салі „Міщанського Брацтва" в Тернополі. Денний порядок звичайний. 1-1

На „Рідну Школу" зложив магазин взуття „Комета" Львів, Ринок 21 121 зол. 15 сот. Дякуючи за цей даток поручає цю фірму Шан. Громадянству Головна Управа „Рідної Школи".

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.